

qd' dicitur **D**e ali' iudiciis eubordiani. i. dicitur
contra dicitur **I**ng' ubi xpi est **D**e pane q' sunt
quid' dicitur **P**articipatio corporis domini est.
qui unus panis et unum corpus multi sumus
omnes qui de uno pane et de uno calice partici-
pamus **Q**uid' dicitur **S**ecundu' dicitur **P**ane q'
ad unum hostias participes s' aliter **Q**uid' dicitur
dicitur qd' panis prelosum sit et quid aut qd'
panis sit aliquid **Q**uid' dicitur **P**ane q' dicitur
demonis prelosum **Q**uid' dicitur **P**ane q' dicitur
vobis facite fieri demoniorum **S**impliciter vobis
domini h' dicitur **Q**uid' dicitur demoniorum **Q**uid' dicitur
testis mensis domini participes est **Q**uid' dicitur
demoniorum **Q**uid' dicitur **Q**uid' dicitur **Q**uid' dicitur
fationis ille sumus **Q**uid' dicitur **Q**uid' dicitur **Q**uid' dicitur
omnia dicitur **Q**uid' dicitur **Q**uid' dicitur **Q**uid' dicitur
sunt **Q**uid' dicitur **Q**uid' dicitur **Q**uid' dicitur **Q**uid' dicitur
Quid' dicitur **Q**uid' dicitur **Q**uid' dicitur **Q**uid' dicitur
thyl' interrogatus **Q**uid' dicitur **Q**uid' dicitur **Q**uid' dicitur
team et plerumque eius **Q**uid' dicitur **Q**uid' dicitur **Q**uid' dicitur
infidelium ad com' et vultus ut' omne qd' vobis

EX LIBRIS
ILLVSTRISSIMI VIRI,
DN. DAN. LVDOLPHI,
LIB. BAR. de DANCKELMANN,
S. REG. MAI. BORVSS. CONSILIARII
STATVS INTIMI, cetera,
BIBLIOTHECÆ ACAD. FRIDERICIANÆ
TESTAMENTO RELICTIS.

Xd. 28,

DISPUTATIO XXI.

De

FACULTATIBUS

ANIMÆ IN GENERE;

& De

FACULTATE VEGETATIVÆ.

Quam

D. O. M. A.

SVB PRÆSIDIO

TOBIÆ KNOBLOCHII,

Marcobrettani Fr.; Med. & Phil.D.

*In celeberrima Witebergensium Academia
defendendam suscipiet*

IOANNES IENTSCHIUS

Novoforensis Siles. Sanioris Philosoph.

& SS. Theologiæ Stud.

Ad diem 22. Octobr. horis & loco notis.

VVITEBERGAE,

Typis Cratonianis per Iohan. Gorman.

Anno c15 15 CVII.

Handwritten text on the right edge of the page, possibly a library or collection stamp, partially obscured and difficult to read.

Προίμιον.

Vas esse partes è quibus homo constat easq; diversissimas, unam videlicet corpoream & terrenam interituiq; obnoxiam; Alteram verò spiritualement atq; cœlestem & propè divinam, ac proinde ab omni corruptionis & interitus injuriâ prorsus immunem præter sacras litteras prophana quoq; Philosophorum scripta docent. De quarum partium contemplatione hætenus versati συζητήσθαι præcedente proximâ de alterâ, animâ nimirum, in genere aliquid egimus. Nunc ad eius naturam penitiùs indagandam præsentibus & sequentibus disputationibus facultates sive potentias eiusdem, per quas varias in corpore edit actiones, considerabimus. Ante verò quam eas tractandas aggrediamur, necessarium duximus quid facultatis nomine intellectum velimus, paucis indicare, quia Plato in Phædro ait: In omni re essentiam primùm considerandam esse: & quam illa vim ad agendum patiendumq; habeat, deinde videndum, quod ipsum ab Aristotele cum alibi tum in libris de Anima sedulò fuit observatum, quemadmodum præter tractatus ipsius seriem sive ἀποδείξαι verba quoq; lib. 1. cap. 1. t. 3. satis innuunt, quibus se animæ φύσιν ἢ πλὴν ἕσται & quæ circa illam accidunt, contemplaturum pollicetur. Nos ducis utriusq; vestigia sequemur.

C A P. I.

De definitione.

Facultas est vis & aptitudo animæ à qua actio sive certa operatio proficiscitur.

I. Cuius

1. Cuius naturam ut melius faciliusq; cognoscamus duo inprimis ex proximâ, quæ de Essentia Animæ instituebatur οὐτως, huc erunt accommodanda atq; illis quæ subsequenter loco fundamenti substernenda: quod nimirum anima vel corporis ipsum cuius principium est & quod tanquam forma constituit, vel operationes velut effectrix respiciat: Deinde quod peculiarem in corporis aliquâ parte sedem non agnoscat: Sed in toto tota sit corpore, seu (ut idem Augustinianâ ex lib. de Spir. & An. exprimamus elegantia) quod in maioribus corporis membris non sit maior nec minor in minoribus: Sed in minimis tota, & tota in maximis.

2. His ita constitutis, & quem ad Animam ipsam & quem ad sese invicem facultates respectu habeant, nunc dispiciemus. Equidem quod primam attinet questionem apud varios illa variè agitur. Thomæ in 1. part. Sum. 2. 77. Art. 1. Et 1. Sentent. distinct. 3. quæst. 4. Artic. 2. alibiq; passim est hæc opinio quod potentia sint secundæ speciei qualitaris ab Animâ Essentiâ promanantes, ideoque re ab illius substantiâ distinctæ, &c. Subscribit huic Ægid. in quot. 3. quæst. 11. Sicut & Iohan Gandavensi lib. 2. de An. Ioh Picus Mirand. in posit. Facultates in homine accidentia, in angelis essentiam appellat. Et Fr. Toletus multis eandem disputat in Comm. lib. 2. de An. Zabarella Thomæ opinionem itidem arripit adjectâ tamen quadam correctione ut videre est in lib. de facult. An. c. 4. 5. & seqq. Aliorum excrementa jam non contrectabimus.

3. Scotus lib. 2. Sentent distinct. 16. Et Gregor. Arimin. ibidem. quæst. 3. aliud tuentur docentes animæ potentias ipsammet esse Animam substantiam, quæ, quomodo per operationes, quarum edendarum vi pollet, se exserat, variarum facultatum nomina sortiatur. Quam sententiam nos ambabus, quod aiunt, ulnis suscipientes, verissimum esse dicimus hoc enunciatum: Quod anima ipsa & eiusdem facultates si à τῶν considerentur idem sint: dum modò processum in infinitum & ἄσπερον illud, quod potentia media sit,

fit, per quam anima operetur, causa. Sexcenta item alia quæ ad pri-
vatam ὑπόθεσιν reservata volumus, evitare cupiamus.

4. Primum hoc ἔτι quæ alterum excipit: Quomodo facultates,
quas tractamus, inter se differant. Quod si ipsam originis vel Ef-
sentie qua cum anima πῶτος diiuntur idem esse rationem atten-
damus haut quaquam à se invicem differunt: Vel, Si quam dari
velis τῷ λόγῳ differentiam esse, liquet. Quatenus autem in ani-
mato diversorum & organorum & operationum respectu (siquidem
quælibet facultas rationali exceptâ, per certas corporis partes atq;
organa agit convenientia) variant: Non equidem veræ, subq; uno
genere comprehensæ substantiales in materia eadem formæ (hæc
enim eorum, qui in uno subiecto πολυμορφὰ tuentur, verba sunt):
sed distinctæ quò ad operationes potētia appellari queunt. Sic enim:
quæ facultate animal videt, eadem non audit, nec eadem, quæ
audit, videt, &c. Unde autem illa diuersitas & ἀλλοιότης? Instru-
mentorum perque, & subiectorum in quæ agunt facultates, varie-
tas, hanc peperit varietatem.

5. Vicinum huic est, quod animæ facultates certis domiciliis
vel sedibus ut Arabum quondam schola docuit & multi ad huc
cum illis præsertim Medici asserunt, non sint distinctæ uel seclusæ:
sed, pro eiusdem cum animâ essentia ratione per totum corpus di-
spersæ & in qualibet parte totæ: Non autem, ut Scholasticorum
voce utamur, totaliter, hoc est, non ita in parte una, ut non simul
in aliis; Vbi tamen essentia ipsa, quæ principium sibi est ἀσχεπῆς
cum operatione non confundenda; Quoad illam quidem toti ad-
sunt insuntq; corpori: quoad hanc autem, ibi se operationibus pro-
dunt, ubi commoda nacta sunt instrumenta sive ὄργανα: adeò qui-
dem, ut si oculus esset in digito, videret digitus per oculum: ut
Scalig. de subtilit. Exerc. 307. Sect. 37. docet, siquidem una
est in nobis anima suis undiq; stipata potestatibus, nempe sibi essen-
tialibus, quemadmodum idem ibidem loquitur. Cum quibus Za-
barellæ verba in cap. 14. lib. de partib. Anim. conveniunt, quod

anima sit in pede, ita ut reciperet pes facultatem visivam si haberet oculum. Item in fine capitis: Si in pede inesset phantasia Organum, ibidem etiam intellectio fieri videretur. Quae omnia non ita volumus accipi, quasi primatum omnem certis corporis partibus omnino denegemus: Damus enim hunc, & in alia atq; alia parte has & illas potentias sensui magis esse expositas, & utregius & liberaliter concedimus. Ergo tota anima est vegetans, tota sentiens, tota intelligens. Etenim vegetatio vel sensio, nusquam est, ubi anima non sit, & contra. Vegetatio tamen secundum locum commotio non est, nec sensus intelligentia dici potest. Hec ratio similitudine luminis monstrari potest. Lumen una numero res est, facultates cum ipso nata Lux & Calor sunt; totum lumen lucet, totum lumen calet; re ipsa tamen in eodem lumine lux à calore est distincta, nec calor in lucis naturam permixtus. Nam lucem oculorum sensu percipio, non calorem: tactu calorem sentio non lucem. Nihil tamen vetat dicere lumen calidum est lucidum & lumen lucidum est calidum. Ita & de Anima in concreto possum dicere: Socratis anima sentiens est intelligens, vegetans est in loco movens: Cum tamen facultates de seipsis in abstracto predicari non possint. Causa ea est, quia duae pars istae singulae toti animae quidem insunt, sed non omni; quae distinctio in hac causa diligentissime observanda est.

C A P. II.

De facultatibus specialibus.

Quanta sit Philosophorum in assignando harum facultatum numero discrepantia, Bodinus lib. 4. Theatr. Natur. pag. 469. ostendit; Ubi enim alios duodecim ut Possidonius, alios novem ut Apollophanes, alios octo ut Chrysippus, alios septem

septem ut Soranus, alios duas ut Plato, alios tres ut Zeno, alios quinque ut Panætices numerasse dicit. Nos secuti cum alijs Aristotelem, tres tantum animæ facultates principes esse dicimus. Ita enim Philosophus 2. de Anim. cap. 2. text. 24. animam per has facultates describit: ἡ ψυχὴ δὲ τῶτο ὡς ζῶπρον, καὶ αἰσθητικὴ καὶ διανοητικὴ πρώτως: Interim tamen non rejicimus illam eiusdem Aristotelis distributionem, in quam habet cap. 3. eiusdem libr. titul. 27. ubi commemoratis facultatibus adjicit τὸ ὀρεκτικὸν καὶ κινήτικὸν κατὰ τὸ πῶς: Sed quia hæc posteriores due potentie absq̃ illis separatim non inveniuntur, sed cum ijs sunt coniunctæ, bimbrem illam distinctionem ut satis sufficientem amplectimur. Eas igitur ordine nunc evolvemus & quidem in presentia vegetativam duntaxat proponemus, reliquas sequenti disputatione.

CAP. III. De facultate vegetativa.

Vegetans animæ facultas est vis talis, quæ vivere nobis obtingit.

Ab hac non immeritò initium facimus: quia hæc teste Philosopho 2. de Anim. text 34. πρώτη καὶ κοινωτάτη διὼς αἰσῆς ἐστὶ ψυχῆς καὶ τὸ ἐπιτάξιον τὸ ζῶν ἀπαντων. τὸ ζῶν autem sive ipsum vivere tria hæc, quæ facultatis huius officia sunt, requirit. Duo quæ ad conservationem individui eiusq̃ secundum molem corpoream perfectionem faciunt, dicunturq̃ nutritio & augmentatio; Unum verò quod ad conservationem & propagationem speciei pertinet, & dicitur generatio.

De

De Nutritione.

Nutritio est quâ nutrimentum in corporis viventis substantiam convertitur.

Tria in hoc officio ab Aristotele requiruntur 2. de An. c. 2. t. 48. 1. τὸ τρέφον seu ipsum efficiens nutritionis quod est anima prima quæ beneficio caloris naturalis alimentum in substantiam corporis alendi convertit. 2. τὸ τρέφόμενον sive subiectum, quod est corpus vivens seu habens ipsam animam. Nihil enim quod vitam non habet, nutriri potest 2. de An. c. 4. t. 44. 3. ὃ τρέφεται, id est, materia ex qua, quæ est τρέφον ipsum alimentum: id quod potentia animatum & partim contrarium partim simile ei, quod nutritur, esse debet. Contrarium quidem quatenus est indigestum; Simile verò quatenus illud digestum jam ipsius, corpori assimilari cœptum est, quemadmodum hoc perpulcrè explicat Philosophus 2. de An. c. 4. t. 43. 44. & 45. Et 1. de gener. & corrupt. c. 5. t. 38. & 39.

Ex hoc solvitur questio: Utrum contrarium contrario nutriatur, an simile simili? Si nutrimentum pro alimento sumatur contrarium est nutriendo; Sin propriè pro assimilato, simile est. Nutrimentum autem & augmentum τῶ λόγῳ tantum differunt, re ipsâ conveniunt. Nutrimento opus habent corpora animata quamdiu salva sunt & vindicata ab interitu. Augmentum autem ex ista nutritione non fit semper: quia Natura certam & definitam mensuram constituit, ad quam cum animatum corpus pervenit, crescere desinit.

De auctione.

Auctio sequitur quâ corpus ad justam magnitudinem proportionaliter extenditur. Snellius dicit vicinum quid esse nutritioni in part. Phys. 19. p. 152. Natura per gradus quasi ascendit:

dit: ideoq; generatio ab ipso statim cum vivente ponitur. Nutritio itaq; primas, Auctio secundas, generatio tertias sibi vindicat: illa in vivente perpetua est: haec temporaria.

2. Proportionale autem requirimus in auctione augmentum, partium magnitudini respondeat: nec enim digitus manui, nec manus capiti, nec caput corpori aequale erit. Ponimus quoq; à natura praefixam metam, quâ ceu sine acquisita quiescit Accretio. At terminû quis dari sibi cupiat in omnibus unum certumq;? Frustrâ; Variant corpora, variat color, humidumq; ἐμψυκτον, alimentum discrepat, discrepant ipsa loca. Porrò nutritio videtur eadem cum Auctione: Auctio cum pinguefactione: Sed falsò: Priores enim duæ adiuncto, tempore, sine & formâ dissident. Nutritio (ut dictum) quoad corpus durat: Auctioni suum est à natura definitum tempus; illa ut vivens conservetur, facit: haec ut ad magnitudinem justam promoveatur, spectat: Illa fit appositione, Unione & assimilatione: ista deductione omnium.

3. Differt quoq; auctio à pinguefactione; Partes omnes naturè cupitæ in auctione crescunt: In pinguefactione verò quaedam pra alijs ampliantur: Loquamur apertius: Accessio quæ ad corpus fit est totalis vel partialis: Prior auctio est, Posterior pinguefactio. Ceterum quomodo in Accretione anima corpori adequetur per qualem id fiat motum, quo item respectu materiae vel formæ an utriusq; & c. inter Scholasticos Doctores fuit quaesitum, & apud Philosophos modernos hodieq; queritur: quemadmodum id copiosè satis pertractat Zabarell. lib. de Accret. & Nut. à c. 19. ad fin. quibus quidem recensendis libenter supersedemus: Interim tamen negari haut potest, multa in hoc Scholasticorum otio occurrere, de quibus haut immeritò quis illud Aristonis Chij usurpet: Quod ob pauxillum carnis circa crustas plurimas occupentur.

De Generatione.

B

Que

Quæ ratio sit individui ipsius, pro ut nutritur, augetur & ³³
diximus. Cum verò postquam vel ad ἀκμὴν deductum est vel mox
deduci corpus potest, nihil tandem præter interitum & ad quem,
post ætatis fastigium semper propius accedit, videretur restare:
Provida natura generandi vim concessit, ut ne cum individuo
species simul interiret; sed unum numero non manens, specie per-
maneret unum nimirum illa est *Φοικιλωτάτων τῶν ἐν τοῖς ζῴων ἔργων*
2. de An. c. 4. t. 34.

Est autem generatio vis vegetantis facultatis
quæ vivens sibi simile procreat ad speciei conserva-
tionem.

1. Hanc animæ vegetantis potentiam Aristot. dicit esse in-
ter reliquas nobilissimam: immò hanc finem illarum esse ut ad
quam istis potissimum opus est: quippe quod nos eternitatis divi-
næ quodam modo reddit participes, dum nimirum speciem conser-
vat. Et hunc finem respiciens Aristoteles vegetatricem animam
definit principium generandi simile vivens 2. de An. t. 49.

2. Quod autem non omnia viventia finem hunc assequantur
caussa esse potest, non ipsa anima, sed defectus quidam naturalis:
Nam in 2. de An. c. 4. In omni vivente ad generationem apto re-
periuntur 1. ut ad statum perfectum perveniat. 2. ut non sit mu-
tilatum. 3. Nec sine semine generatum. Quibus illud quarto loco
subjungere possumus ut vivens tale sit juxta naturæ ordinem pro-
genitum.

3. Differt hæc animatorum generatio à rerum vitâ carenti-
um generatione in eo potissimum quod hæc in alia materia extra se
agendo ex cæq; formam educendo actum duntaxat aliqua vi in il-
lam materiam collata simile quid producant: Illa verò unà cum
facultate activa, quæ agens est proximum, aliquid de propria for-
ma, cum portione materie sue alteri largiuntur. Unde Aristote-
les lib. de vit. & mort. c. 14. generationem viventis definit pri-

mam

*mam participationem animæ nutritivæ cum calore naturali. Alij
ad notandam hanc differentiam eandem dixerunt esse productio-
nem viventis ab interno Fr. Tolet. ad t. 48. c. 4. lib. de An.
Zabarella de facult. An. c. 11. De instrumentis generationis su-
prà diximus. Et hæc de functionibus animæ vegetantis primarijs,
quibus Galenus lib. 3. de symptom. causis c. 1. Sicut alij quoq;
Medici alias tanquam secundarias & illis ministrantes adijciunt,
nempe Attractricem, Retentricem, alterationem sive conco-
ctionem & expulsionem: Anima enim hæc istarum
ministerio privata neq; nutrit, neq; auget,
neq; generat.*

Tantum de facultate vegetante.

Τῶ θεῶ μόνῳ δόξα.

Ad

Ad eruditissimum Dn.
RESPONDENTEM,
Sympatriotam & consanguineum
meum medullitius
charum.

Est sapientis opus, studijs exculte Joannes
Dum quæ sint ANIMÆ propria nosse cupis;
Dum rerum mens est abstrusas quærere causas,
Dum Sophicos hortos mente rigare studes:
Hinc quondam docti te nominis aura beabit
Donat tibi MUSÆ splendida ferent;
Hæc demum laus est, cum non quid rana coaxet
Attendas, verum quid bona scripta probent
Perge velut pergis, SOPHIÆ penetrare recessus,
Nec celerem medio tramite siste gradum.
Sic poteris famam tibi conciliare perennem,
Sic fies patrij lumen honorq; , Soli.

MELCHIOR MENCCKE
Novof. Sil.

FINIS.

de ut aliud videtur. fuit enim regis de fronte
Primo offensio est in videri et gontibet. Zende
fuit de fuit et ego p omni omnibus placeo. no
iudis quod in velle est. f. qd' multus. et f. p.

iii. fuit Dupli m. d. e. m. m.

It. itantes mei est. fuit et ego xpi. Inuo
aures vos fuit. qd' per vna memorat. est
et fuit hndi vobis. p. v. p. m. m. t. t. t.
Solo aut vos fuit. qd' omni vni caput xpi.
est. caput. it. muliere. v. caput. v. xpi. v.
Omne. omne. a. p. l. et. m. v. l. a. t. o. a. p. p. t. e.
Anupit caput fuit. Omne. at. mulier. omne. a.

It. tantes non velle. caput. Anupit caput fuit.

Primum est em. a. f. d. h. u. s. **¶** Nam si non
v. l. i. n. m. u. l. i. e. r. e. v. d. e. n. t. **¶** Si v. o. s. f. u. p. i. e.
m. u. l. i. e. r. e. v. d. e. n. t. v. l. o. r. a. p. u. t. f. u. i. t.

¶ Huiusmodi non velle. velle. caput fuit. v. l. i. n. m. u. l. i. e. r. e.
magis est. et. g. l. i. m. i. t. **¶** Mulier. et. g. l. i. m. i. t.
v. l. i. n. m. u. l. i. e. r. e. v. d. e. n. t. **¶** Mulier. f. m. u. l. i. e. r. e. v. d. e. n. t.

¶ Item non est. a. n. t. h. u. s. v. l. i. n. m. u. l. i. e. r. e. v. d. e. n. t.
v. l. i. n. m. u. l. i. e. r. e. v. d. e. n. t. **¶** Item v. l. i. n. m. u. l. i. e. r. e. v. d. e. n. t.

¶ Item v. l. i. n. m. u. l. i. e. r. e. v. d. e. n. t. **¶** Item v. l. i. n. m. u. l. i. e. r. e. v. d. e. n. t.
v. l. i. n. m. u. l. i. e. r. e. v. d. e. n. t. **¶** Item v. l. i. n. m. u. l. i. e. r. e. v. d. e. n. t.

Inches

Centimetres

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

Farbkarte #13

B.I.G.

Blue

Cyan

Green

Yellow

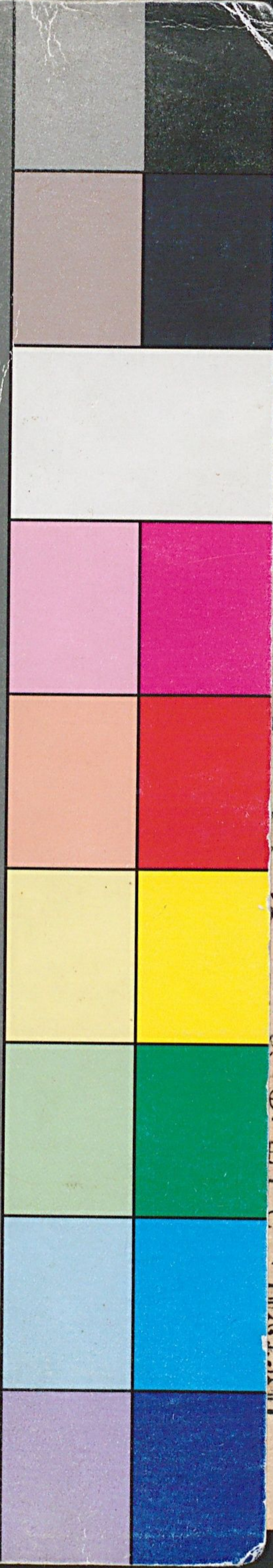
Red

Magenta

White

3/Color

Black

21

TATIO XXI.

De

TATIBUS

N GENERE;

& De

VEGETATIVÆ.

quam

D. M. A.

PRÆSIDIO

NOBLOCHII,

Fr., Med. & Phil.D.

bergensium Academia

ndam suscipiet

IENTSCHIU S

es. Sanioris Philosoph.

heologiæ Stud.

obr. horis & loco notis.

S): (S)

BERG AE,

nis per Iohan. Gorman.

Is Is CVII.

Handwritten text on the book's spine.

